

Reinterpretując anaforę: w stronę podejścia opartego na wieloznaczności

Jedną spośród wielu zastanawiających cech języka naturalnego jest to, że jego użytkownicy są w stanie odnosić się do różnego rodzaju obiektów (przedmiotów, ludzi, zwierząt, ale również czasu czy miejsc) za pomocą niektórych słów. Rozważmy poniższe zdanie:

(1) Mary stayed at the party until very late, but Sue left early.

Wypowiadając (1) odnoszę się do Mary, przez wypowiedzenie jej imienia, oraz do Sue, również przez wypowiedzenie jej imienia. Wyrażenia, które mają potencjał aby być użyte w celu odniesienia się do jakiegoś obiektu, to wyrażenia odnoszące się. Do tego zbioru wyrażeń należą oczywiście nie tylko imiona, ale także, między innymi, deskrypcje (mogłabym odnieść się do Sue mówiąc „Mary’s friend”) i zaimki. Rozważmy kolejny przykład:

(2) Mary stayed at the party until very late, but Sue left early. She was really angry upon leaving.

Intuicyjnie jest jasne, że w (2) zaimek „she” odnosi się do Sue. Teorie anafory szukają odpowiedzi na dwa pytania związane z tym faktem. Po pierwsze, w jaki sposób to się dzieje że „she” odnosi się do Sue? A po drugie, w jaki sposób znaczenia zdań w (2) powinny być reprezentowane formalnie? Są to również dwa podstawowe pytania podejmowane w tym projekcie.

Wstępna hipoteza, która zostanie rozwinięta i zbadana w trakcie badań, jest taka, że interpretacja zdań takich jak „She was really angry” w (2) jest dwuetapowym procesem. W pierwszym etapie dowolne zdanie zawierające wyrażenie anaforyczne jest interpretowane jako wieloznaczne, drugi etap to (ewentualne) ujednoznacznienie. W rozważanym tutaj przykładzie „she” jest wyrażeniem anaforycznym, możemy zatem przyjąć, że odnosi się do któregoś z obiektów uprzednio wprowadzonych do dyskursu. Nie powinniśmy jednak od razu przyjmować, że „she” odnosi się do Sue, ponieważ potencjalnie „she” może odnosić się zarówno do Mary jak i do Sue. Jednak, czytając (2), jesteśmy skłonni założyć, że to właśnie Sue jest zamierzonym odniesieniem zaimka „she”. Jest to jeden z powodów, dla których wiele teorii anafory zakłada, że zdania takie jak w przykładzie (2) mają jednoznaczne odczytanie i nie ma w nich miejsca na wieloznaczności. W projekcie założenie to jest podważone.

Pierwszym krokiem badawczym będzie dokładne przyjrzenie się istniejącym teoriom anafory pod kątem możliwości ujęcia w nich wieloznacznych odczytań zdań zawierających anaforę. Jeśli takie odczytania nie będą możliwe, będzie należało przyrzeć się potencjalnym modyfikacjom danej teorii, które naprawią ten stan rzeczy. Kolejny krok to dogłębna analiza różnych teorii anafory umożliwiających wieloznaczne odczytania zdań takich jak w (2) oraz tego, jakie mechanizmy ujednoznacznienia tego typu zdań one proponują. Owe mechanizmy również zostaną przeanalizowane i porównane. Ostatnim krokiem będzie stworzenie formalnego systemu, w którym możliwa będzie jednolita interpretacja zdań typu (2) oraz zdań z wyrażeniami anaforycznymi, które nie mają więcej niż jednej możliwej interpretacji (3), a także zdań których nie da się ujednoznaczyć odwołując do znaczeń słów czy struktury gramatycznej (4).

(3) Sue left – she was really angry.

(4) Sue told Mary that she liked her mother.

Jednolite traktowanie (2), (3) i (4) będzie możliwe dzięki temu, że w pierwszym etapie interpretacji każde z tych zdań będzie interpretowane jako wieloznaczne, a różnice pomiędzy nimi pojawią się dopiero na drugim etapie interpretacji – w momencie potencjalnego ujednoznacznienia ich.